

EL PATRIMONI DELS RIERENCs. EL “CASTELLOT”: MIL ANYS D’HISTÒRIA

Joan Carles Blanc

INTRODUCCIÓ

Amb aquest curiós nom els habitants de La Riera coneixem les runes del que va ser un dels castells més importants en quan a l’enorme terme que estava sota la seva jurisdicció i en quan al fet de ser una de les places més avançades, juntament amb Tamarit, per a la repoblació del camp de Tarragona de les mans sarraïnes, cap a finals del segle XI.

Actualment el nom “el Castellot” s’ha fet extensiu a la urbanització que resta sota els peus del castell muntanya avall. Ironies del destí és que després de set-cents anys aproximadament de la desaparició del poble de Montoliu (als peus del castell) i gairebé mil anys després de l’edificació de les primeres estructures del castell, el turó de mont-oliu torna a estar poblat. Ara trobem una urbanització del segle XXI, feta a tranques i a barranques, en el lloc on va començar tot.

Per tant podem afirmar que parlar del castell i del poble de Montoliu, com del turó “*d’ullastrell*” o de “*monte olivo*” és parlar dels nostres orígens, dels primers assentaments.

1. UBICACIÓ: UN LLOC ESTRATÈGIC

Les restes del castell de Montoliu estan situades al cim d’un turó de formes arrodonides elevades a 87 metres sobre del nivell del mar. Té vistes privilegiades al tram baix del riu Gaià, les terres fèrtils de la plana de La Riera, Ferran i d’Altafulla i la desembocadura del riu i el mar.

Un cop s’accedeix a l’interior del castell i mirant per les escletxes de les muralles es pot apreciar la seva importància estratègica. Té connexions

1. El "Castellot" als anys 20. S'aprecien les restes d'edificacions al voltant del castell. És a dir, el poble de Montoliu.

visuals a simple vista amb les torres de guaita de Ferran i el castell de Tamarit (si mirem al mar) i amb la Torre de l'abella (o vetlla) i de la Guardiola, desapareguda (a l'interior). També des de la fortalesa es poden visualitzar els nuclis urbans actuals de Ferran, Altafulla, La Riera, Virgili, La Nou, Vespella i Ardenya.

A grans trets, la missió per la qual fou aixecat el castell de Montoliu era la de control. El control de les terres més avançades dels comtats catalans manllevades als sarraïns i repoblades al segle XI. La missió era arribar a Tarragona per deslliurar-la, restaurar la seu metropolitana de l'arquebisbe amb la confessió cristiana i repartir entre els nobles, perquè no, les noves terres adquirides per la força.

2. ONOMÀSTICA

El "*Castellot*" no deixa de ser un mot despectiu que al llarg del temps ha anat quedant en l'imaginari popular dels habitants de La Riera. Si més no, fa referència a unes grans runes encimbellades dalt d'un turó i que es veuen des de tot arreu.

2. Segon pis de la torre de dues plantes. Es creu que era l'església del castell.

Més fortuna té el nom de “*Castell de Santa Margarida*”, que en aquest cas és la patrona de La Riera de Gaià. El renom “...de Santa Margarida” de ben segur es deu a l'existència d'un edifici religiós sota l'advocació de la Santa dins del recinte fortificat, –en aquest cas seria l'església del castell–. Aquesta església està documentada al 1205 quan Ramon “*de Guardia*” fa una donació de “deu sous per a Santa Margarida”.¹

S'han conservat testimonis escrits que parlen de l'existència d'una ermita al costat del castell sota l'advocació de Santa Margarida. La visita Pastoral de l'Arquebisbe Pere de Copons al 1737 parla del mal estat en què es trobava aquesta ermita. Caldria saber del cert si aquesta església del castell i l'ermita són la mateixa cosa.

Més d'acord amb la història seria el nom de “*Castell de Montoliu*” que l'historiador Antoni Virgili identifica amb el “*Castell d'Ullastrell*”. Aquest nom apareix en una escriptura que els comtes de Barcelona, Ramon Berenguer I i Almodis, la seva dona, concediren a Bernat Amat de Claramunt i la seva muller, Arsenda, una terra (turó) en la qual havien d'edificar un castell.

“...*Puio vocitatio Ullastrello cum omni edificio quod in eo est... et ibi construatis castrum...*”²

Actualment no es conserva cap topònim al terme municipal amb els noms de Montoliu, ni Ullastrell. El mateix historiador identifica Ullastrell amb Montoliu i ho argumenta amb tres raons:

A) Els límits de control territorial del castell: El document del 1060 signat per Ramon Berenguer I esmenta les afrontacions territorials del futur castell i que són les mateixes que tindrà després el castell de Montoliu.

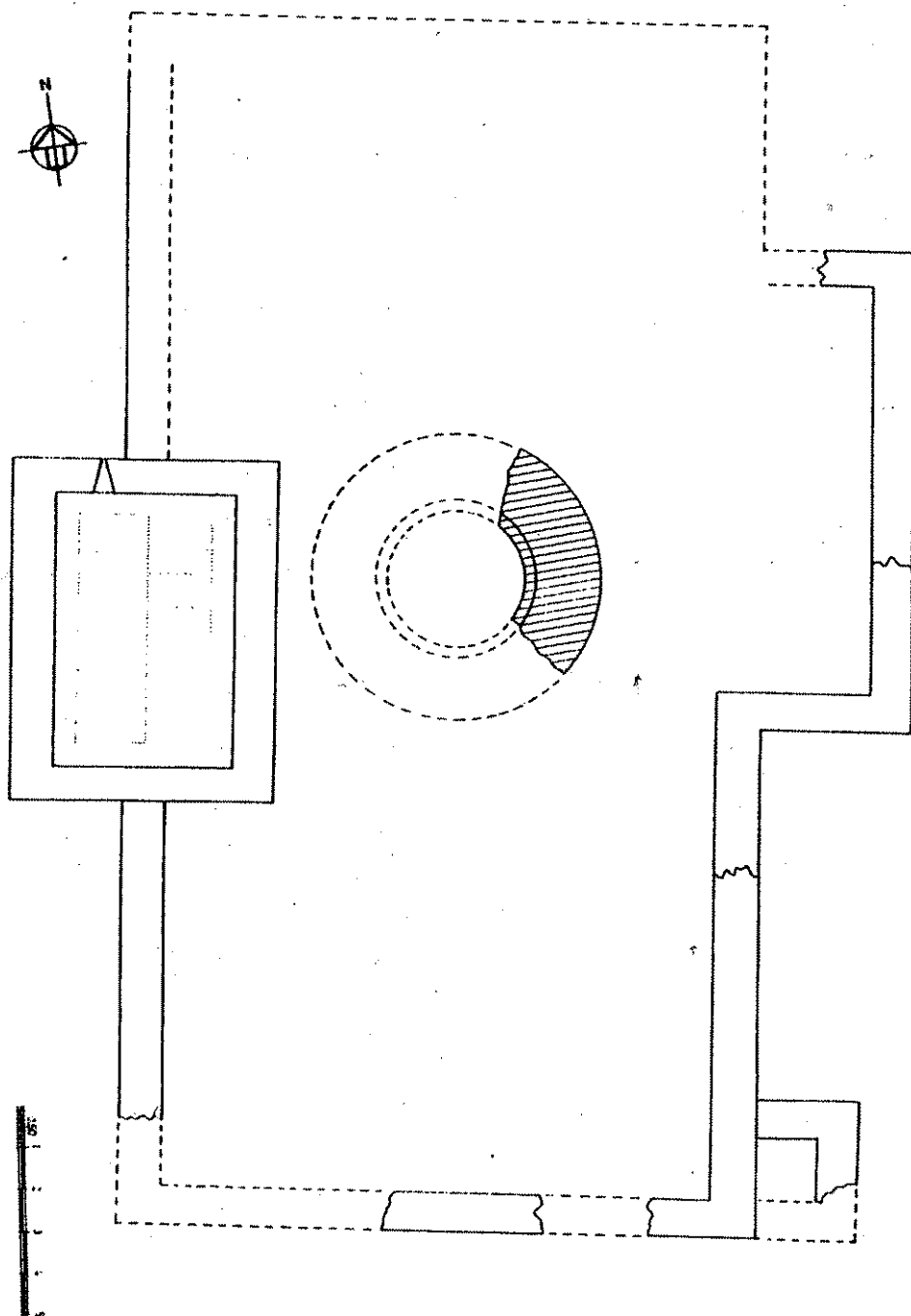
B) Els senyors del castell: Ramon Berenguer I concedeix el puig (turó) d'Ullastrell a Bernat Amat de Claramunt per que hi aixequi un castell. El castell es fa i els seus descendents varen tenir el domini eminent sobre la fortalesa durant els segles XII–XIII.

C) Els dos noms: Ullastrell o ullastre (*oleastrum*) fa referència a una olivera borda sense empeltar i Montoliu al·ludeix a una muntanya d'oliveres. Aviat el nom d'Ullastrell és substituït per *Montoliu*. Si ens fixem en la vegetació actual predominant de la vessant del castell que no està urbanitzada veurem que encara es conserven unes oliveres, com antigament hi havia, que li podien haver donat el nom.³

1. AA.VV., *Els castells catalans*. Volum 4. (El Tarragonès) Rafael Dalmau, Editor. Barcelona, 1973, pàg. 55.

2. AA.VV., *Catalunya Romànica*. Volum 21. (El Tarragonès.). Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1995. pp. 101.

3. AA.VV., *Catalunya Romànica*. Volum 21. (El Tarragonès.). Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1995. pp. 101.

3. Planta del castell de Montoliu feta per J. Bolós (Catalunya Romànica p.103)

3. DESCRIPCIÓ DEL CASTELL

Es tracta d'un recinte fortificat medieval on s'aprecien varies etapes constructives. Són visibles avui dia la torre circular i dues sales, de les dues sales, n'hi ha una és coberta amb volta apuntada. Una cisterna, l'església i el fossar excavat a la roca. Hi ha un pany de muralla que es conserva prou bé i està disposat en forma de talús.

La part més antiga és la torre circular d'un gruix de paret d'1,70 m. Creiem que era més alta. Actualment només arriba als 3,9 m, però al segle xi devia arribar fins als 10 m d'alçada.

Gran part de la construcció defensiva està feta per pedres irregulars compactades amb una forta argamassa, tret d'una part del castell, concretament d'una cantonada de la muralla perimetral que està feta amb grans carreus de pedra ben escairats.

De les muralles se'n conserven varis trossos. Segurament foren realitzades més tard que la torre circular. El perímetre murallat té una estructura gairebé rectangular de 30 metres de llargada per 15 d'amplada.⁴

4. NOTÍCIES HISTÒRIQUES DEL CASTELL

4.1 Les famílies: els Claramunt i els Montoliu

Aquestes són dues de les famílies de nobles protagonistes quan parlem del castell en qüestió. Els Claramunt com a primers propietaris de la fortalesa durant gairebé dos-cents anys. Els Montoliu com a gestors del castell (castlans) durant un cert temps els quals es van apropiar per a sí del nom de Montoliu.

El topònim de Montoliu va donar nom a famílies, com a locatiu (...de *Montoliu*). En nombroses ocasions els Claramunt, primers propietaris del castell s'identifiquen amb el nom del castell com a referent. Per això a vegades es creen confusions sobre els veritables propietaris de la fortalesa. Per exemple, el castell de Montoliu encara era propietat de la família Claramunt al 1182 quan s'esmenta en el testament de Guillem de Claramunt com a "*Guillelmus de Monte Olivo*" marmessor del mateix.⁵

El primer castlà dels Claramunt adoptarà el nom de la fortalesa que restà sota el seu control com a propi. Aquest serà el cas de Ponç de Montoliu, que al segle xi és castlà del castell al servei de Guillem de Claramunt.⁶

4. AA.VV., *Catalunya Romànica*. Volum 21. (El Tarragonès.). Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1995. pp. 104.

5. AA.VV., *Els castells catalans*. Volum 4. (El Tarragonès) Rafael Dalmau, Editor. Barcelona, 1973, pàg. 51.

6. AA.VV., *Els castells catalans*. Volum 4. (El Tarragonès) Rafael Dalmau, Editor. Barcelona, 1973, pàg. 190.

4. Torre circular central de la qual només queden aquestes restes.

Ponç de Montoliu i els seus descendents van emprar el locatiu “...*de Montoliu*”. La família senyorial Montoliu es destacà sobretot per la possessió dels castells de Puigdelfí i el Catllar, com a propietaris d'aquests però no van ser mai propietaris del castell que els va donar el nom. També van tenir propietats o castlanies de Tamarit, Vespella, Renau, etc. Com a fet curiós, durant la baixa edat Mitja (segles XIII i XIV) la família Montoliu va donar importants personatges com el vicealmirall Berenguer de Montoliu, que estigué al servei dels reis Pere *el Gran* i d'Alfons *el Lliberal*. També estigué a les ordres de l'almirall Roger de Lloria vers el 1289.⁷

4.2 Els senyors del Castell de Montoliu

Quan fem referència als senyors del castell hem d'aclarir que són els propietaris de la fortalesa, que tenen autoritat sobre béns o persones i que autoritat i béns es van transmetent de generació en generació als membres del seu llinatge. Aquests propietaris que direm nobles, sovint encarregaven el control de les seves propietats a persones de confiança a mesura que s'anava incrementant el patrimoni familiar. Aquests són els castlans. De vegades aquests castlans encarregaven l'observança dels béns de l'alta noblesa a d'altres vassalls. Avui dia tindria el seu paral·lel amb les empreses subcontractades per altres més grans.

Com a castlà del castell entenem que són els membres de la baixa noblesa que en nom del senyor que li ho ha encomanat, manté el govern i la jurisdicció d'un castell o d'una porció de béns immobles d'un castell terminat.⁸

Veiem que al 1060 Ramon Berenguer I fa la concessió a Bernat Amat de Claramunt i Arsenda del lloc d'Ullastrell (futur Montoliu) per a bastir-hi un castell terminat per controlar les terres novament repoblades als musulmans en direcció cap a Tarragona. En el segle XI la frontera del comtat de Barcelona s'estableix al riu Gaià, amb dues fortaleses que seran les més avançades del comtat: Tamarit i Montoliu.

Durant els segles XII-XIII els castells i terres es mantenen sota el llinatge de la família dels Claramunt. Aquesta família encomana a uns gestors el control dels béns familiars.

7. AA.VV., *Catalunya Romànica*. Volum 21. (El Tarragonès.). Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1995. pp. 102-104.

8. MIQUEL, Marina; SAUMELL, Dolors; SANTESMASSES, Josep, *Els castells del Gaià*. Guia. Les guies de L'IEV, pàg. 211.

5. Vista de la torre de dues plantes des del mur en talús. A primer terme veiem una finestra o espitllera.

– Com a castlans del castell de Montoliu tenim documentats:⁹

- Al segle XI,

Ponç de Montoliu. Senyor de Puigdelfí i castlà de Montoliu. Mort al 1066 i primer castlà de la fortalesa.

- Al segle XII,

(1134) Ramon Pere de Banyeres. (família Banyeres)

Durant tot el segle XII la família Banyeres encara segueix vinculada al castell de Monoliu per encàrrec dels Claramunt. Durant gran part del segle XIII resta mans de la família Banyeres. Al 1210, el testament de Ramon Pere de Banyeres deixa al seu fill Guerau Pere de Banyeres els castell de Montoliu amb els seus feus i cavallers.

- Al segle XIII,

(1272) Ramon Prats és castlà de Montoliu, que manté el càrrec per Ermengol de Banyeres que és vassall a la vegada de la família Claramunt.

– Com a senyors del castell de Montoliu i del terme del castell tenim documentats:

- Al segle XIV,

(1331) Ramon Folc, Vescomte de Cardona és senyor dels castells de Montoliu i de Tamarit.

(1385) Ramon de Vilafranca és senyor del Castell de Montoliu i de la quadra de Montoliu.¹⁰

- Al segle XV,

(1430) Joan de Boixadors és senyor del castell de Montoliu i la quadra de Montoliu, La Riera i de Virgili. Era un dels morosos dels Icard de Torredembarra el qual tenia empenyorades varies propietats.¹¹

(1496) La família Icard, senyors de Torredembarra, són els senyors del Castell de Montoliu, Montoliu i La Riera.¹²

- Al segle XVI,

(1561) L'Abat Contijoch del Monestir de Santes Creus es cita com a senyor de Montoliu i del castell del mateix nom.¹³

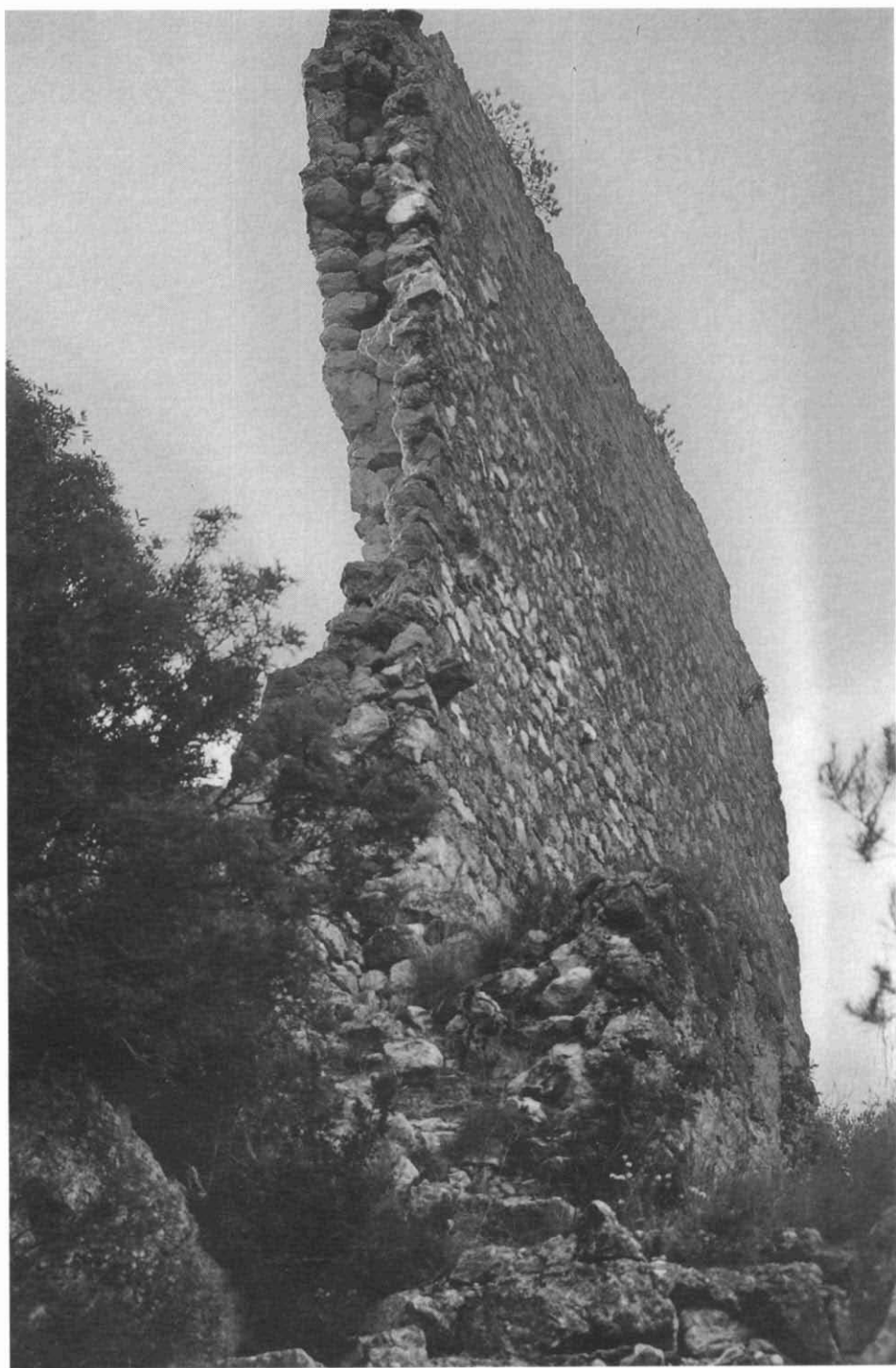
9. MIQUEL, Marina; SAUMELL, Dolors; SANTESMASSES, Josep, *Els castells del Gaià*. Guia. Les guies de L'IEV, pàg. 190.

10. IGLESIES, Josep, Article: *Consideracions sobre les dades de poblament que proporciona la comuna del Camp de Tarragona entre 1339 i 1563*. El fogatge de 1385.

11. AA.VV., *Catalunya Romànica*. Volum 21. (El Tarragonès.). Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1995. pp. 104.

12. IGLESIES, Josep, Article: *Consideracions sobre les dades de poblament que proporciona la comuna del Camp de Tarragona entre 1339 i 1563*. El fogatge de 1496.

13. AHT. Cartes. Man. Not. del Monestir de Santes Creus. N.124 (171).

6. Alts murs de defensa formen el recinte perimetral del castell, aixecats al segle XIII.

- Al segle XVII,

(1681) Francesc de Montserrat, Marquès de Tamarit obté de Carles II el títol de Marqués de Tamarit amb dret i jurisdicció parcial és a dir, civil, de les senyories de La Riera, Montoliu, Virgili i Ferran... entre d'altres. El dret criminal, el seguia mantenint l'Arquebisbe de Tarragona.¹⁴

4.3 Altres documents que parlen del castell

A part de la relació de senyors i castlans del castell (sabem que resta incompleta), també hem trobat més referències al castell a través d'altres documents.

Sabem que el castell al llarg dels segle XVIII restà abandonat, però sense d'estructures i que era visitat per la gent de la contrada aprofitant el fet de fer una visita a l'ermita de Santa Margarida, situada al costat del recinte fortificat.

Al 1812, el castell de Santa Margarida, anomenat així també, torna a ser notícia a ran de la batalla d'Altafulla entre les tropes napoleòniques i les espanyoles del baró D'Eroles. Aquests últims insurrectes contra el domini francès van situar peces d'artilleria al castell des de les quals disparaven a l'enemic. L'enemic va respondre amb foc i des d'aquesta batalla, castell i ermita van desaparèixer sota el substrat d'enrunament.¹⁵

El diccionari de Pascual Madoz, publicat al 1849 fa referència a La Riera i a l'estat en què es trobava la fortalesa. "...*La ermita y el castillejo de Santa Margarita, ambos edificios derruidos...*".¹⁶ D'aquesta manera ens han arribat fins als nostres dies.

En alguns cadastres i amillaraments del segle XIX conservats a l'Arxiu Municipal de l'Ajuntament de La Riera es fa referència a Montoliu, però com a nucli de cases (poble) però no parlen del castell.

Cal pensar doncs, i molts documents ho corroboren, que abans de l'aparició de La Riera com a poble ja existia una quadra de Montoliu sota la protecció directa del senyor i del castell, que portava el mateix nom. Parlar del castell també implica parlar de la quadra de Montoliu.

14. ROVIRA, S.-R., *El marquesat de Tamarit. Els dominis marquesals*. Pàg. 11-12.

15. ROVIRA, S.-R., *El Baix Gaià sota la junta corregimental de Tarragona*. Pàg. 39-40.

16. MADOZ, Pascual, "Diccionario...". Pàg. 267. (1849).

5. LA QUADRA DE MONTOLIU: UBICACIÓ D'UN POBLE DESAPAREGUT

Per quadra entenem un conjunt de cases i terres que depenen de la jurisdicció d'un castell termenat. Montoliu és el conjunt de cases i terres i el castell termenat és el castell de Montoliu.

A part del castell, aquest nom va adjudicar-se també al poblat que va créixer sota la protecció de la fortalesa, és a dir del castlà del castell de Montoliu.

Segons la documentació trobada per varis historiadors, el topònim de Montoliu (quadra) és un dels més antics que s'han trobat fins al moment. Avui dia aquest topònim ha desaparegut. El nom de La Riera apareixerà anys més tard denominant un altre nucli poblat.

Montoliu prové etimològicament de muntanya (mont) i (oliu) oliveres. Avui dia encara podem veure algunes oliveres al voltant de les restes del "castellot".

Hi ha una teoria que parla d'aquest conjunt de cases que les ubica prop de la muntanya on senyoreja el castell de Monoliu. vegem-ho:

Pep Saragossa, veí del Catllar i arqueòleg manté la teoria de que Montoliu com a poble estava situat als peus del castell i que gaudia de la protecció directa del mateix. Per ratificar-ho s'haurien de fer varies prospeccions arqueològiques en l'indret. Però a simple vista, si ens fixem bé es veuen restes i fonaments d'altres edificacions fora del recinte del castell. Són les restes de les cases de Montoliu.

Per una altra banda, es coneix que en els treballs de desmunt de terres que s'han fet actualment al voltant del castell per construir-hi xalets s'han descobert monedes i trossos de ceràmica antiga, fet que ens porta a pensar que la teoria d'en Pep és factible.

5.1 Notes històriques sobre el poblat de Montoliu

Durant el segle XI, XII, XIII el poblat de Montoliu estava sota la protecció directa del castell que porta el mateix nom. Cal remarcar que hi ha una absència de notícies sobre el poble de Montoliu en aquesta època, ja que es parla sempre del castell de Montoliu i del seu terme castral.

En canvi dels segles XIV i XV, en tenim més notícies. La quadra de Montoliu és present a la Comuna del Camp en els recomptes de fogatges a l'hora de satisfer les contribucions especials que demanava la corona catalana. Montoliu, així com d'altres pobles desapareguts de l'actual Tarragonès contribuïa en tributs dins de la "Senyoria de Tarragona".

Vegem doncs, les cases que hi havia segons aquests recomptes, que estan fets arbitràriament des de l'any 1339 fins al 1563 segons la Comuna del Camp.

Cal esmentar que Montoliu, en alguns casos apareix anomenat com a Requesens.¹⁷

Fogatgament de 1339	25 focs (llars cases)
1358	36 focs.
1365-70	39 focs.
1378	41 focs.
1392	41 focs.
1399	41 focs.
1407	21 focs.
1413	24 focs.
1457	13 focs.
1497	8 focs.
1515	10 focs.
1553	10 focs.
1563	10 focs.

5.2 Teoria sobre Montoliu i la seva desaparició

Si ens fixem en aquest quadre veiem que Montoliu va arribar a tenir força cases sobretot a partir de 1365-78. Entre finals del segle xv i principis del xvi hi ha una davallada demogràfica de les famílies que viuen a Montoliu. Cal tenir en compte que de vegades les dades de Montoliu, eren comptabilitzades juntament amb les de La Riera.

Per una altra banda, creiem que tantes cases no podien estar al Montoliu de l'entorn del castell, com diu Pep Saragossa, i que hi havia un altre Montoliu situat uns metres més avall, molt a prop de les cases de La Riera.

Les últimes raons sobre el naixement de La Riera com poble emergent en detriment de l'abandó de Montoliu estan en creure que la vida diària al poble de Montoliu esdevenia difícil al trobar-se en un cim. L'absència d'aigua, el terreny costerut i pedregós, les inclemències del temps... tot això fa creure que uns metres més avall, a la plana del Gaià es podia viure millor.

Hi ha llacunes i és difícil saber a partir de quin any exacte Montoliu deixa d'anomenar-se com a tal per passar a formar part de La Riera. Creiem que els dos nuclis de població van coexistir durant anys, els fogatges de la Comuna del Camp així ho reflecteixen, fins que un, el de Montoliu fou abandonat i que

17. IGLÉSIES, Josep, Article: *Consideracions sobre les dades de poblament que proporciona la comuna del Camp de Tarragona entre 1339 i 1563*. Pàg. 194-204.

7. Des de baix del fossat veiem l'abundant vegetació que pobla el castell.

una part del mateix, la que estava situada a la plana, al voltant del Molí de la Torre fou integrada a La Riera moderna.

Això ens fa pensar que existia un Montoliu de “dalt” i un Montoliu “de baix”. Ambdós formaven el mateix poble. És a dir, que al voltant del castell es van anar construint habitatges sota la seva protecció directa, sobretot durant els segles XI-XIII. Un cop acabada la repoblació de Tarragona i del cessament de les lluites, sembla que no hi va haver la necessitat d'estar tant protegit. En aquest moment és quan sorgeix un altre grup d'habitatges a Montoliu, el Montoliu “de baix” en aquest cas al voltant del molí de la Torre (datat al segle XIII), també dit Molí de Montoliu.

Aquesta teoria està fonamentada en l'observació, en el sentit comú i en la comparació d'un altre cas, com és el de la quadra de Virgili. Aquest nucli de cases està emplaçat a l'igual que Montoliu sobre un turó més baix. El Virgili antic, d'època medieval tenia un carrer, que era el carrer de “dalt”. Si estava a sobre d'un turó era perquè era més fàcil per protegir-se a l'igual que Montoliu.

Amb el temps, veiem que a Virgili apareix un carrer “de baix” (segons el cadastre de 1716) que s'unia amb el carrer de “dalt”. El carrer de “baix” (camí) que connectava amb elements indispensables per al desenvolupament de la vida quotidiana en una època d'absència de perills. Aquests elements indispensables són la plana fèrtil del Gaià, les hortes, l'aigua i el molí de “Santes Creus”, també anomenat, Molí de La Riera.

6. A TALL DE CLOENDA

No volíem cloure aquest article sense parlar de la situació actual en la qual es troben les restes del castell de Montoliu que curiosament continuen generant notícies després de mil anys d'història.

6.1 Conservació

Pel que fa a l'estat actual del castell direm que és d'abandó total, tant pels seus propietaris, com de les institucions que haurien de vetllar per a la seva conservació. Amb el pas del temps els murs esventrats són víctimes de l'erosió del vent i la pluja, com també del poblament de nombroses espècies vegetals que arregen en parets i fonaments. La part interior del castell està coberta d'enderrocs de les mateixes estructures del castell –muralls i torres– que han anat caient amb el pas del temps gràcies a l'acció humana. Sembla que el castell es conservava prou bé a finals del XVIII i que la gran destrucció de la fortalesa és la que va venir durant la “batalla d'Altafulla” al 1812, deixant-lo en estat de ruïna fins als nostres dies. Necessitaria una urgent consolidació d'estructures, almenys les que aguanten que no caiguin i una neteja d'espècies vegetals, com també una petita excavació arqueològica d'on podrien sorgir algunes sorpreses.

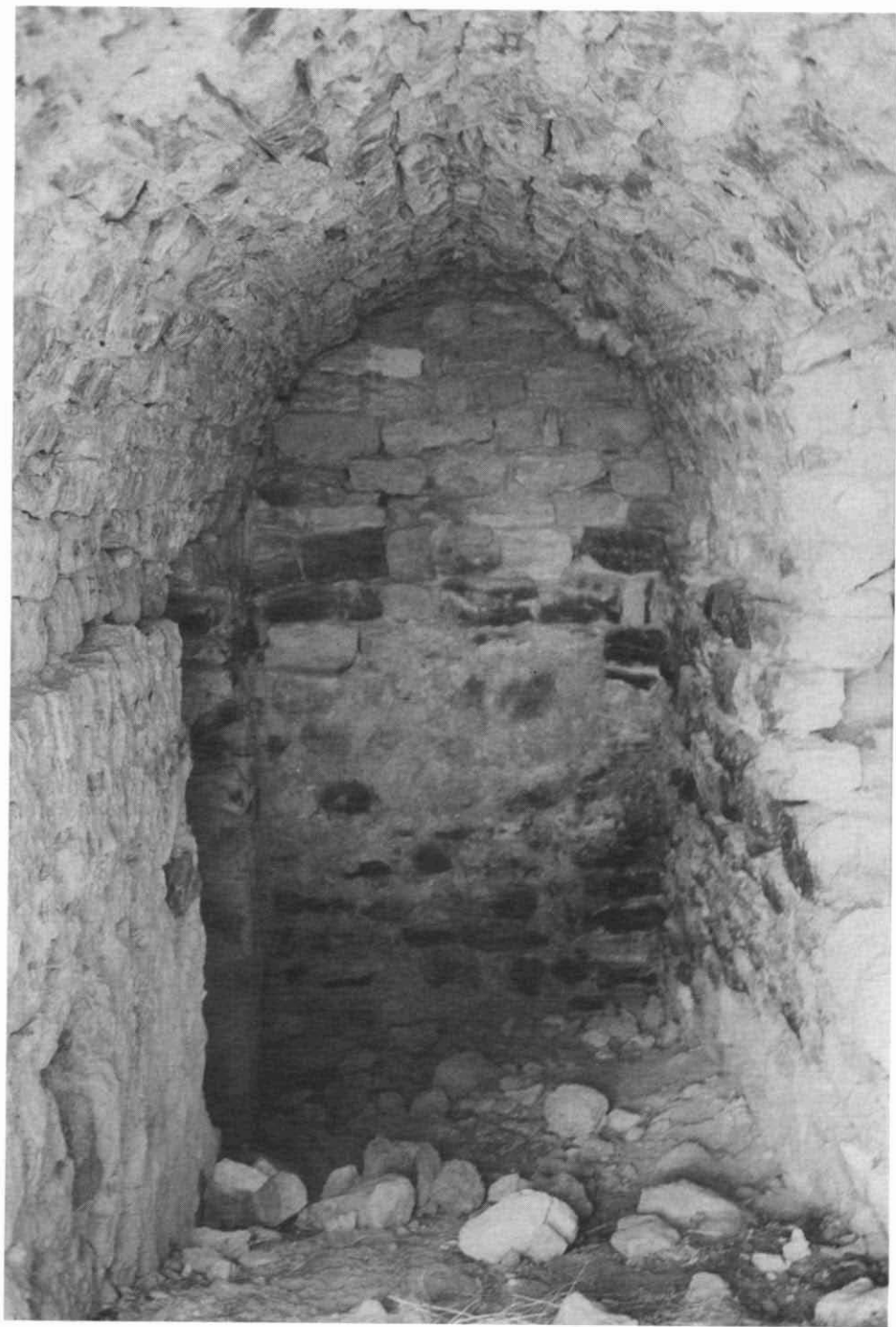
6.2 Les administracions

Avui dia, hi ha una manca de sensibilitat de la corporació municipal per a la conservació d'aquest recinte. Últimament hi ha hagut varies agressions urbanístiques que ha sofert el perímetre del castell amb la construcció d'uns xalets gairebé a tocar del fossat de la fortificació, amb troballes arqueològiques, que han sigut denunciades als mitjans de comunicació per part de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense i enunciadades pel Departament de Cultura en l'informe previ del POUM de La Riera de Gaià enviat a l'Ajuntament el 15 de desembre del 2005.

Vegem-ho:

El Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya en l'informe urbanístic en relació als béns protegits del Patrimoni Arquitectònic per la Llei 9/93 del Patrimoni Cultural Català exposa:

“... La Riera és una població d'origen medieval, a la vora hi ha unes restes de Castell que es suposa que pertanyia a una localitat del mateix nom (Montoliu)...el poble s'ha desenvolupat cap a la carretera adoptant la seva estructura en forma de creu. En la part baixa de la creu, que és la zona menys poblada és on es troba el Nucli Antic de la població amb la seva església i les

8. Interior de la torre de dues plantes. A la foto, la planta inferior coberta amb volta apuntada.

*seves cases més destacables com la casa Borràs i d'altres amb dovelles que porten dates antigues...*¹⁸.

En quant a béns patrimonials ja protegits per la Generalitat destaca en primer terme el *Castell de Montoliu* amb número de registre propi (R-I-51-6699). En aquest cas és catalogat com a Bé d'Interès Nacional, amb la categoria BCIN de màxima protecció.

Per altra banda el Departament de Cultura fa unes consideracions negatives sobre les últimes accions urbanístiques promogudes per l'Ajuntament de La Riera de Gaià a l'entorn del Castell. Vegem-ho:

"...La zona de ciutat jardí d'habitatges adossats (clau C7CA) que està creixent al voltant del Castell de Montoliu BCIN (R-I-51-6699) s'han executat edificacions que per la seva composició, volumetria i de materials, desfiguren altament l'entorn del Castell. Al mateix temps s'ha alterat la topografia (el terreny) provocant desmunts de terres inadequats que lamentablement han creat un impacte irreversible sobre aquesta part del territori. L'àmbit qualificat de sòl urbanitzable de les parcel·les del costat sud del carrer del Mar de la urbanització del "Castellot" són excessivament properes al Castell, i la seva edificació altera de manera greu les vistes de l'entorn.

D'altra banda, la pendent de les parcel·les és excessiva i com s'ha dit provoca que els propietaris realitzin desmunts de terres inadequats. Tot plegat, és contrari al que s'estableix en l'article 9.3 del decret legislatiu 1/2005 de 26.

*En qualsevol cas, cal establir una àrea de protecció de Castell que preservi l'entorn del monument d'edificacions, alteracions de la topografia i de la vegetació..."*¹⁹

Com a proposta final sobre el tema *Cultura* diu:

"...Entorn del Castell de La Riera:

*Desautoritzar la qualificació de sòl urbà de les parcel·les no edificades de la zona de ciutat-jardí habitatges adossats (clau C7CA) al voltant del castell de Montoliu BCIN (R-I-51-6699), en base al que s'estableix a l'art. 9.3 del decret legislatiu 1/2005 de 26 de juliol, i establir una àrea de protecció del Castell que preservi les vistes de l'entorn del monument d'edificacions i alteracions de la topografia i la vegetació..."*²⁰

18. GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE CULTURA. Informe de document en relació als béns protegits del patrimoni arquitectònic per la llei 9/93 del patrimoni cultural català. N. Exp. P-049-2005. La Riera de Gaià. Pàg. 1-2.

19. GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE CULTURA. Informe de document en relació als béns protegits del patrimoni arquitectònic per la llei 9/93 del patrimoni cultural català. N. Exp. P-049-2005. La Riera de Gaià. Pàg. 9.

20. GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE CULTURA. Informe de document en relació als béns protegits del patrimoni arquitectònic per la llei 9/93 del patrimoni cultural català. N. Exp. P-049-2005. La Riera de Gaià. Pàg. 14.

Aquesta àrea de protecció del monument hauria de reflectir-se en l'aprovació final del POUM de La Riera de Gaià com a proposta de la Generalitat de Catalunya en l'apartat de cultura, així com d'altres. Si l'Ajuntament no les té en compte es podria sospitar que la institució municipal està actuant al marge de la legalitat administrativa.

6.3 Una possible solució

Entenem que les restes del castell de Montoliu avui dia són víctimes d'un triangle d'incompatibilitats. El primer, la deixadesa en què es troba immers el patrimoni local per part de l'Ajuntament de La Riera. La segona dificultat és que la propietat del castell està en mans privades. La tercera és que la Generalitat el cataloga com a bé d'interès nacional i no pot fer-hi res més ja que el castell és de propietat privada i l'administració local no fa cap pas per evitar la seva destrucció.

Una possible solució per intentar aturar la degradació de les restes arquitectòniques més importants que parlen dels nostres orígens (Montoliu, La Riera, Virgili, Ardenya, Ferran, Rubials...) és la de formar una taula de converses sobre el tema del castell de Montoliu entre els propietaris, L'Ajuntament de La Riera de Gaià i la Generalitat de Catalunya: Una reunió a tres bandes.

BIBLIOGRAFIA

RAFÍ I BLANCH, Jaume; *Apunts històrics de la Riera de Gaià*. Edita la Comissió del 175è. Aniversari. La Riera de Gaià, 1984.

AA.VV.; *Diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans*.